

YÜKSEKÖĞRETİMDE TÜRK DİLİ DERSİNE KARŞI TUTUM ÖLÇEĞİ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Akif ARSLAN*

Özet

Bu çalışmanın amacı üniversite birinci sınıf öğrencilerinin Türk Dili dersine ilişkin tutumlarını belirleyebilmek için bir ölçek geliştirmektir. Veriler Türk Dili dersi alan toplam 331 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Çalışmada yedi istatistiksel analiz (Cronbach Alfa katsayısı, Kaiser-Meyer-Olkin, Barlett's Test of Sphericity analizi, ScreePlot grafiği, Faktör analizi, Korelasyon analizi, t testi) yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin tüm maddelerinin Madde-Toplam puan korelasyonlarının $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı bulunduğu, ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,96 ve tüm maddelerin faktör yükünün 0,60'ın üstünde bulunduğu, ölçeğin ayırt ediciliğine ilişkin t değerlerinin tümünün anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bütün bu veriler doğrultusunda ölçeğin son hâlinin geçerli ve güvenilir olduğu ve Türk Dili dersine ilişkin tutumları belirlemek için kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili dersi, tutum, tutum ölçeği

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE UNIVERSITY LEVEL TURKISH LANGUAGE COURSE ATTITUDE SCALE

Abstract

This study aims to develop a scale to measure the attitudes of university students toward Turkish Language course in first level. The data have been collected from total 331 university students taking Turkish Language course. In the study, seven analysis (Cronbach Alpha coefficient, Kaiser-Meyer-Olkin, Barlett's Test of Sphericity analysis, Scree Plot graphic, Factor analysis, Correlation analysis, t test) were conducted. As a result of the studies, Item Total point correlations of all items were found to be $p < 0.01$, which is significant, the Cronbach Alpha coefficient was found as 0.96 and factor load of all items was over 0.60 and that t-values of the scale pertaining to distinctive feature of the scale were all found significant. In line with all those findings, it is concluded that the latest version of the scale is valid and reliable and that it can be used to determine the students' attitudes towards Turkish Language course.

Keywords: Turkish language course, attitude scale

Giriş

İletişimin en temel unsuru olan dil, duygu ve düşüncelerin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan topluma millet olma şuuru kazandıran önemli bir araçtır. Dil düşüncelerin, duyguların, isteklerin bütün incelikleriyle açığa vurulmasına olanak sağlayan (Aksan, 2000: 11) ve bir milleti millet yapan değerlerin başında gelir (Kaplan, 1998: 35). Dil kültürden ve tecrübeden

* Yrd. Doç. Dr.; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, akifarslan78@my.net.

etkilenen toplumsal bir anlatım sanatı ve üst üste binlerce bireysel sezginin özetidir (Özbay, 2009: 4).

Toplumsal hayat ile edebiyattan psikolojiye kadar hayatın birçok alanını alakadar eden ve ilköğretimden itibaren üzerinde durulan ‘dil’ olgusunun, yükseköğrenim aşamasında da enine boyuna ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Öğrenci, üniversitede hangi alanda öğrenim görürse görsün, yüksek öğretim öncesi dönemde dilin inceliklerinden yeterince beslenememişse kendi alanında istenilen başarı düzeyine ulaşamaz. Zira anlatılanları anlamak, bildirilenleri algılamak ve bilmek ancak dil kodlamalarının geniş dünyasına yaslanmakla mümkün olabilir. Türkiye’de yükseköğretim öncesi düzeyde kimi kültürel derslerin yeterli verilmemesi veya ‘aydın kimlik’ oluşturmada daha derinliğine işlenmesi ihtiyacıyla uzmanlaşma döneminde de ‘Türk Dili’ dersine yeniden yer verilmektedir (Vural, 2007: 496-503). Türkiye’de tüm yüksek okul ve fakültelerde iki eğitim-öğretim döneminde okutulması zorunlu olan Türk dili dersi ile öğrencinin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesi, dilden yola çıkarak ulusal kimlik ve benliğin kazandırılması, dil bilinci ve ana dil sevgisi verilmesi hedeflenmektedir. Bütün bunlara rağmen yükseköğretimde de Türk dili dersi ile ilgili kazanımlara yeterince ulaşılamamaktadır (Cemiloğlu, 2004: 173-182). Bu durum üniversite öğrencilerinin Türk Dili dersine karşı ilgisiz olması, dersin önemine inanmaması ve derse karşı motive olamamaları gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (Vural, 2007: 496-503). Yani öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri olumsuz tutumlar dersin amaçlarının gerçekleştirilememesinde önemli bir etkidir.

İnsanı belli davranışlar göstermeye iten (Demirel, 2010: 133) tutum, motivasyon ve davranışları etkileyen önemli unsurlardan biri olarak gösterilmektedir (Evrekli, İnel, Balım ve Kesercioğlu, 2009: 134-148). Gay ve Airasian’a (2000) göre tutumlar, bireylerin objelere, fikirlere ve gruplara karşı kabul yada ret eğilimlerini, onlara karşı lehte ve aleyhte olan hislerini gösterir (Akt.: Arslan, 2006: 24-33). Aiken’e (1985) göre (Akt: Pehlivan ve Köseoğlu, 2010: 2185-2188) tutum insanlar, nesnelere, olaylar ve konular ile ilgili bireyin zihinsel eğilimini ifade eder. Olumlu tutumlar öğrenme sürecinde öğrencilerin daha başarılı olmalarını sağlarken, olumsuz tutumlar başarısızlığa yol açabilir (Bağcı, 2007a: 33 ve 2007b). Pozitif veya negatif olabilen tutumlar öğrenmeyle edinilir ve davranışı belirler (Pehlivan ve Köseoğlu, 2010: 2185-2188). Yapılan birçok çalışmayla da tutum ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (House ve Prison, 1998: 29-43; Pehlivan, 1994: 49-53). Duyuşsal giriş özelliklerinin başarı üzerindeki etkisini gösteren kanıtlar olduğu, bu özelliklerin başarıyı belirleyen ve etkileyebilen önemli bir faktör olduğu vurgulanmıştır (Bloom, 1979). Diğer bir ifadeyle öğrencinin öğrenme ünitesine karşı ilgisinin, tutumunun ve akademik benlik kavramının bileşkesi olan duyuşsal giriş özelliklerinin öğrenmeyi etkileyen etmenlerden biri

olduğu ifade edilmiştir (Sever, 2004: 38-41). Dolayısıyla Türk Dili dersine yönelik tutumlar, öğrencilerin bu derse karşı olumlu ya da olumsuz duygularını belirleyebilir.

Eğitim programı öncesinde ve sırasında kazanılmış tutumların yeni öğrenilecekleri engellemesi ya da güçleştirmesi de olanaklıdır. Bundan dolayı öğrencilerin programın uygulanma aşamasındaki duyuşsal özelliklerinin belirlenmiş olması, program geliştirmecilerin üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur (Turan ve Demirel, 2009: 18). Bu doğrultuda tutum ile ilgili çalışmalara bakıldığında, çeşitli dersleri ve öğrenme yaklaşımlarını *vb.* alakadar eden birçok tutum ölçeğinin yapıldığı (Arslan, 2006; Duatepe ve Çilesiz, 1999; Gömleksiz, 2004; Kılınç ve Salman, 2007; Pehlivan ve Köseoğlu, 2011) fakat Türkiye'deki üniversitelerde okutulan 'Türk Dili' dersi ile ilgili herhangi bir tutum ölçeğinin olmadığı görülmektedir. Yapılan bu çalışma ile Türkiye'de üniversitelerin değişik ön lisans ve lisans programlarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin Türk Dili dersi ile ilgili olumlu ve olumsuz tutumları belirlenebilecek ve bu doğrultuda Türk Dili derslerinde yeni yöntem, teknik ve stratejiler uygulanabilmesine yönelik olarak bu dersin öğretim elemanlarına dönütler verilmesi sağlanacaktır.

Yöntem

Türk Dili Tutum Ölçeğinin geliştirilmesinde takip edilen aşamalar aşağıda izah edilmiştir:

1. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde Türk Dili dersi alan 100 öğrenciye dersle ilgili düşüncelerini içeren bir kompozisyon yazdırılmıştır. Daha sonra yazdırılan bu kompozisyonlardan, ilgili literatürden, değişik tutum ölçeklerinden ve Türk dili alanında uzmanlaşan 3 öğretim üyesinin görüşlerinden hareketle 40 maddelik bir taslak ölçme aracı oluşturulmuştur. Geliştirilen bu ölçek 3 öğretim üyesinin görüşüne sunulmuş, bu öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda ölçek 32 maddeye düşürülmüştür. Deneme ölçeği olarak düşünülen ve 10 olumsuz, 22 olumlu ifadeden oluşan bu ölçek 5'li likert tipi ölçek olarak düşünülmüş ve cevaplar 'Tamamen katılıyorum', 'Katılıyorum', 'Kararsızım', 'Katılmıyorum', 'Kesinlikle katılmıyorum' şeklinde sıralanmıştır.

2. Hazırlanan ölçek 2010-2011 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılıının son çeyreğinde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde 'Türk Dili' dersi alan toplam 331 öğrenciye (99 Fen-Edebiyat Fakültesi, 97 Eğitim Fakültesi ve 135 Meslek Yüksek Okulu öğrencisi) uygulanmıştır. Bu aşamada ölçeğin bazı maddelerine cevap vermeyen, ölçeğin tüm maddelerine devamlı aynı cevabı veren toplam 29 öğrencinin ölçekleri değerlendirme dışına alınmış ve toplam öğrenci sayısına dâhil edilmemiştir. Ölçek daha önce Türk Dili ile ilgili kompozisyon yazdırılan

öğrencilere uygulanmamıştır. 331 öğrenciden elde edilen verilerin bilgisayar ortamına kaydedilmesinde olumsuz ifadeler tersten kodlanmıştır. Bu doğrultuda ölçek puanlanırken olumlu ifadelerde “Tamamen katılıyorum.” seçeneği 1, “Katılıyorum.” seçeneği 2, “Kararsızım.” seçeneği 3, “Katılmıyorum.” seçeneği 4 ve “Tamamen katılmıyorum.” seçeneği 5 puan; olumsuz ifadelerde ise “Tamamen katılıyorum.” seçeneği 5, “Katılıyorum.” seçeneği 4, “Kararsızım.” seçeneği 3, “Katılmıyorum.” seçeneği 2 ve “Tamamen katılmıyorum.” seçeneği 1 puan olarak değerlendirilmiştir.

3. Çalışmanın son aşamasında ölçeğin geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirleyebilmek için SPSS 15.00 istatistik paket programı kullanılarak yedi farklı istatistiksel analiz (Cronbach Alfa katsayısı, Kaiser-MeyerOlkin Örneklem Yeterliği analizi, Barlett’s Test of Sphericity analizi, ScreePlot grafiği, Faktör analizi, Korelasyon analizi, t testi) yapılmıştır. Ayrıca “Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği”nden alınan puanların toplamından oluşan “Toplam Puan” hesaplanmıştır. Bunun sonucunda ölçekten alınabilecek en düşük puanın 29, en yüksek puanın ise 145 olduğu belirlenmiştir. Puan yükseldikçe Türk Dili dersine ilişkin tutumlar olumsuzlaşmaktadır. Bu doğrultuda toplam puanı 58 ve altında olan öğrencilerin tutumlarının olumsuz olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılabılır (En yüksek puan–En düşük puan= Fark/2= 58) (145-29=116/2=58).

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği’nin örneklem grubuna uygulanmasından toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucu elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Çalışmanın istatistiksel analizleri yapılmaya başlandığında, ilk olarak, Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği’nin Madde-Toplam puan korelasyonları ile iç yapı güvenilirliği için Cronbach Alfa katsayısı güvenilirliği ve madde ayırt ediciliği hesaplanmıştır. Ardından ölçeğin yapı geçerliği için faktör yapıları incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle örneklem yeterliği için KMO (Kaiser-MeyerOlkin), Örneklem Yeterliği analizi ve örneklem büyüklüğü için de Barlett’s Test of Sphericity değerleri hesaplanmıştır. Daha sonra ölçeğin alt boyutlarını ortaya çıkarmak için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi olarak PrincipalComponent (Temel Bileşenler) yöntemi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucu ortaya çıkan faktör yapısına ilişkin olarak daha ileri analizlere geçmeden önce, ScreePlot grafiği ile değerlendirmeler yapılarak öz değerleri 1.00’in üstünde olan madde sayısı belirlenmiştir.

Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin güvenilirlik analizleri

Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin her bir maddesinin ölçeğin toplam puanına etkisini bulmak amacıyla Madde-Toplam Puan Korelasyonu hesaplanmış ve bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin Madde-Toplam Puan Korelasyonu

	R	P
Madde 1	,755 (*)	,000
Madde 2	-,004	,941
Madde 3	,517 (*)	,000
Madde 4	,647 (*)	,000
Madde 5	,604 (*)	,000
Madde 6	,604 (*)	,000
Madde 7	,774 (*)	,000
Madde 8	,310 (*)	,000
Madde 9	,773 (*)	,000
Madde 10	,740 (*)	,000
Madde 11	,607 (*)	,000
Madde 12	,692 (*)	,000
Madde 13	,649 (*)	,000
Madde 14	,808 (*)	,000
Madde 15	,700 (*)	,000
Madde 16	,637 (*)	,000
Madde 17	,699 (*)	,000
Madde 18	,768 (*)	,000
Madde 19	,778 (*)	,000
Madde 20	,738 (*)	,000
Madde 21	,290 (*)	,000
Madde 22	,724 (*)	,000
Madde 23	,741 (*)	,000
Madde 24	,723 (*)	,000
Madde 25	,373 (*)	,000
Madde 26	,686 (*)	,000
Madde 27	,690 (*)	,000
Madde 28	,744 (*)	,000
Madde 29	,646 (*)	,000
Madde 30	,673 (*)	,000
Madde 31	,739 (*)	,000
Madde 32	,714 (*)	,000

Tablo 1'in incelenmesi sonucunda, ölçeğin 2. maddesinin dışındaki diğer tüm maddelerin Madde-Toplam puan korelasyonlarının $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Madde-Toplam puan korelasyonu, bir maddenin testin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Aiken'e (1994) göre bir maddenin testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabilecek en düşük değer 0,20 olmalıdır (Ayvaşık, 2000: 43-57). Buna göre tabloda görüldüğü gibi 2. madde atıldığında, bulunan diğer korelasyon değerlerinin tümü madde analizi için kabul edilebilir düzeydedir. Bu bulgular ölçeğin 2. maddesi atıldıktan sonra geriye kalan 31 maddenin bu açıdan sorunlu olmadığını göstermektedir.

Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin 2. maddesi atıldıktan sonra geriye kalan 31 maddenin iç tutarlığının ve homojenliğinin bir göstergesi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin Cronbach Alfa Katsayısı

Madde No	Arit. ortlm	Stand. Sap.	Madde silinirse ölçeğin ort.	Madde silinirse ölçeğin varyansı	Düzeltilmiş madde toplam puan korelasyonu	Madde silinirse ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı
1.	2,15	1,27	71,9063	704,806	,739	,954
3.	1,82	1,03	72,2326	727,852	,491	,956
4.	2,44	1,51	71,6133	704,977	,612	,955
5.	2,30	1,37	71,7553	713,276	,563	,955
6.	2,84	1,41	71,2115	711,198	,572	,955
7.	2,65	1,38	71,4018	699,296	,755	,954
8.	2,89	1,56	71,1631	732,895	,248	,958
9.	2,66	1,43	71,3867	697,226	,754	,954
10.	2,22	1,29	71,8338	705,600	,718	,954
11.	2,55	1,42	71,4985	710,875	,572	,955
12.	2,63	1,40	71,4169	704,898	,665	,954
13.	2,37	1,31	71,6767	711,135	,620	,955
14.	2,65	1,42	71,4018	695,035	,793	,953
15.	2,76	1,46	71,2870	702,229	,670	,954
16.	1,86	1,13	72,1903	717,833	,616	,955
17.	1,95	1,14	72,0997	713,811	,680	,954
18.	2,13	1,31	71,9215	702,564	,750	,954
19.	2,16	1,22	71,8882	705,494	,765	,954
20.	2,34	1,34	71,7160	703,428	,719	,954
21.	2,92	1,58	71,1360	734,081	,231	,958
22.	2,27	1,24	71,7855	708,611	,701	,954
23.	2,60	1,46	71,4471	698,799	,717	,954
24.	2,30	1,28	71,7553	707,488	,696	,954
25.	2,61	1,38	71,4381	730,259	,324	,957
26.	2,37	1,34	71,6798	707,358	,661	,954
27.	2,30	1,26	71,7492	709,958	,667	,954
28.	2,49	1,41	71,5619	700,326	,721	,954
29.	2,53	1,50	71,5196	705,214	,613	,955
30.	2,25	1,31	71,7976	709,016	,653	,955
31.	2,02	1,26	72,0363	706,338	,725	,954
32.	2,02	1,26	72,0332	707,953	,698	,954
Ölçeğin	Aritmetik ortalaması	Varyansı	Standart sapması	Madde sayısı	CronbachAlfa Değeri	Ranj Değeri
	74,05	756,32	27,50	31	0,956	121

Tablo 2'nin incelenmesi sonucunda, ölçeğin 8 ve 21. maddelerinin “Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyon”larının 0,30'un altında olduğu belirlenmiş ve bu iki madde ölçekten çıkartılmıştır. Geriye kalan 29 maddenin Cronbach Alfa katsayısı, iç tutarlığın ve homojenliğin bir göstergesi olarak, tekrar hesaplanmış ve bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin Cronbach Alfa Katsayısı

Madde No	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Madde silinirse ölçeğin ortalaması	Madde silinirse ölçeğin varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyonu	Madde silinirse ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı
1.	2,15	1,27	66,1027	663,002	,736	,959
3.	1,82	1,03	66,4290	684,803	,497	,961
4.	2,44	1,51	65,8097	663,191	,609	,960
5.	2,30	1,37	65,9517	671,337	,558	,960
6.	2,84	1,41	65,4079	668,927	,573	,960
7.	2,65	1,38	65,5982	657,138	,759	,959
9.	2,66	1,43	65,5831	655,207	,757	,959
10.	2,22	1,29	66,0302	663,945	,712	,959
11.	2,55	1,42	65,6949	668,382	,576	,960
12.	2,63	1,40	65,6133	663,032	,663	,959
13.	2,37	1,31	65,8731	669,317	,614	,960
14.	2,65	1,42	65,5982	653,053	,797	,958
15.	2,76	1,46	65,4834	659,572	,680	,959
16.	1,86	1,13	66,3867	674,438	,633	,960
17.	1,95	1,14	66,2961	670,936	,690	,959
18.	2,13	1,31	66,1178	660,177	,757	,959
19.	2,16	1,22	66,0846	662,847	,775	,959
20.	2,34	1,34	65,9124	661,274	,722	,959
22.	2,27	1,24	65,9819	666,206	,706	,959
23.	2,60	1,46	65,6435	657,521	,709	,959
24.	2,30	1,28	65,9517	665,161	,699	,959
25.	2,61	1,38	65,6344	688,663	,308	,962
26.	2,37	1,34	65,8761	664,897	,667	,959
27.	2,30	1,26	65,9456	667,239	,676	,959
28.	2,49	1,41	65,7583	658,541	,720	,959
29.	2,53	1,50	65,7160	662,931	,617	,960
30.	2,25	1,31	65,9940	666,400	,660	,959
31.	2,02	1,26	66,2326	663,494	,737	,959
32.	2,02	1,26	66,2296	665,505	,703	,959
Ölçeğin	Aritmetik ortalaması	Varyans Değeri	S.Sapma Değeri	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değeri	Ranj Değeri
	68,24	712,80	26,70	29	0,961	121

Tablo 3'ün incelenmesi sonucunda, 29 maddelik ölçekte sorunlu bir maddenin olmadığı ve ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,96 olduğu görülmüştür. Ayrıca, ölçeğin olması gereken ranjının 145, hesaplanan ranjının 121 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin geriye kalan 29 maddesinin sorunlu olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin yapı geçerliği analizleri

Doğrulayıcı faktör analizi ve yapısal eşitliklerin kullanıldığı çalışmalarda açıklayıcı faktör analizlerinin kullanılmasının nedeni, teorik olarak belirlenen ölçeklerden yani gözlenen değişkenlerden oluşan faktörlerin birbirlerinden bağımsız bir biçimde faktörleşip faktörleşemediklerinin anlaşılabilmesidir (Hair *vd.*, 1998). Faktör analizlerinin bir veri setine uygulanabilmesi ile ilgili ilk ölçüt örneklem büyüklüğü ile ilgilidir. Örneklem büyüklüğü faktör analizi sonuçlarının genellenebilirliği ve kararlılığı açısından oldukça önemli bir kriter niteliği taşımaktadır ve güvenilir faktör sonuçları için değişken başına on gözlem (1:10) oranı

önerilmektedir. Ayrıca faktör analizi sonuçlarının genellenebilir olması için değişken başına gözlem oranının 1:10 veya 1:20 oranlarında olması önerilmektedir (Akt.: Nakıboğlu, 2008). Bu çalışmadaki faktör analizi sonucu, 331 kişi/29 madde=11 olarak bulunmuştur. Bu bulgu örneklem büyüklüğünün sonuçların genellenebilirliği açısından uygun olduğunu göstermektedir.

Verilerin faktör analizine uygulanabilir olup olmadığını anlamak amacıyla ikinci ölçüt olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve analiz edilecek değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve sıfırdan farklı olup olmadığını anlamak amacıyla da Bartlett testi uygulanmış olup bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		
		,939
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare	7187,486
	S.d.	406
	P	,000

Tablo 4’ün incelenmesi sonucunda, KMO örneklem uygunluk katsayısının 0,94 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,70’e eşit veya bu orandan büyük olması beklenir (Büyüköztürk, 2004; Hair *vd.*, 1998: 99). Bu bulgu örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Tablo incelenmeye devam edildiğinde, Bartlett Sphericity testi χ^2 değeri 7187,486 olup, bu değer $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlıdır. Tüm bu bulgular verilerin faktör analizine uygulanabilir olduğunu göstermektedir.

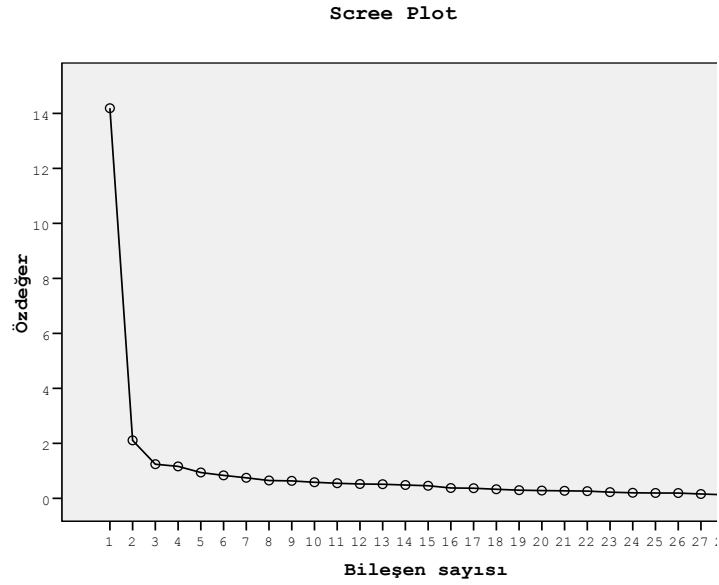
Yukarıdaki bulgulara dayanarak Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği’ne açıklayıcı faktör analizi olarak temel bileşenler yöntemi, döndürme yapılmadan, uygulanmış ve bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'ne İlişkin Maddelerin ve Faktörlerin Varyansı Açıklama Oranları

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyansın %	Yıgmal %	Toplam	Varyansın %	Yıgmal %
1	14,189	48,927	48,927	14,189	48,927	48,927
3	,108	7,268	56,194	2,108	7,268	56,194
4	1,242	4,284	60,479	1,242	4,284	60,479
5	1,162	4,006	64,485	1,162	4,006	64,485
6	,940	3,240	67,725			
7	,835	2,880	70,604			
9	,746	2,573	273,178			
10	,649	2,239	75,416			
11	,634	2,187	77,604			
12	,585	2,017	79,621			
13	,550	1,895	81,516			
14	,522	1,800	83,316			
15	,514	1,773	85,089			
16	,485	1,672	86,760			
17	,458	1,579	88,339			
18	,376	1,298	89,637			
19	,369	1,271	90,908			
20	,331	1,140	92,048			
22	,297	1,025	93,073			
23	,283	,977	94,050			
24	,273	,942	94,992			
25	,263	,906	95,898			
26	,225	,776	96,674			
27	,202	,698	97,372			
28	,195	,672	98,044			
29	,191	,660	98,704			
30	,158	,545	99,249			
31	,129	,446	99,695			
32	,089	,305	100,000			

Tablo 5'te görüldüğü gibi ölçeğin, faktör analizi sonrasında, toplam varyansın % 65'ini açıklayan ve öz değeri 1.00'in üzerinde olan 5 faktörlü bir yapısı ortaya çıkmıştır. Bu yapıda, maddelerin dağılımlarının homojen olmamasından dolayı faktörlerin anlamlandırılması mümkün olmamış ve Scree Plot test yapılmasına karar verilmiştir.

Scree Plot test yapılarak faktör sayısı ve grafik eğrisinin eğiminden oluşan ilk ani değişikliğe kadar olan faktörlerin seçilmesi önerilmektedir (Kline, 1994). Aşağıda Grafik 1'de Scree Plot test sonucu verilmiştir.

Şekil 1.Scree Test Sonucu

Scree Plot test sonucu elde edilen grafikte ilk ani değişiklik birinci faktörde olmuştur. Scree Plot test sonucuna dayanarak tek faktörlü yapıya göre faktör analizi sonrasında maddelere ait faktör yükleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Maddelelere Ait Faktör Yükleri

Maddeler	Bileşen
	1
1	,760
3	,529
4	,636
5	,579
6	,605
7	,786
9	,783
10	,736
11	,597
12	,680
13	,627
14	,815
15	,698
16	,671
17	,727
18	,786

19	,803
20	,751
22	,737
23	,724
24	,726
25	,318
26	,695
27	,708
28	,740
29	,637
30	,704
31	,778
32	,742

Faktör analizinde faktör yüklerinin 0,30 ve üzerinde olması kabul edilebilir bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Tabloda görüldüğü gibi, tüm maddelerin faktör yükü 0,60'ın üstündedir. Bu bulgular ölçeğin, toplam varyansın % 49'unu açıklayan tek faktörlü bir yapısının olduğunu ve yapı geçerliğinin de uygun olduğunu göstermektedir.

Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin ayırt edici geçerliğinin incelenmesinde ölçekten alınan toplam puanlar düşükten yükseğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralama sonrasında alt gruptan % 27 ve üst gruptan % 27'lik dilimler alınmıştır. Her bir maddenin bu iki grubu ayırt edip etmediğine t testi ile bakılmış olup bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin Maddelerinin Ayırt Ediciliği

		N	\bar{X}	S.S.	T	P
Madde 1	Alt grup	89	1,17	0,38	16,548	,000
	Üst grup	89	3,49	1,27		
Madde 3	Alt grup	89	1,10	0,30	10,471	,000
	Üst grup	89	2,60	1,31		
Madde 4	Alt grup	89	1,12	0,36	-16,872	,000
	Üst grup	89	3,75	1,42		
Madde 5	Alt grup	89	1,33	0,72	-12,668	,000
	Üst grup	89	3,42	1,38		
Madde 6	Alt grup	89	1,73	1,04	-13,414	,000
	Üst grup	89	3,91	1,12		
Madde 7	Alt grup	89	1,53	0,80	-20,670	,000
	Üst grup	89	4,13	0,88		
Madde 9	Alt grup	89	1,40	0,65	-23,629	,000
	Üst grup	89	4,20	0,91		
Madde 10	Alt grup	89	1,21	0,55	-15,171	,000
	Üst grup	89	3,43	1,26		
Madde 11	Alt grup	89	1,63	1,05	-11,821	,000
	Üst grup	89	3,70	1,27		
Madde 12	Alt grup	89	1,51	0,74	-15,794	,000
	Üst grup	89	3,91	1,23		
Madde 13	Alt grup	89	1,46	0,83	-11,955	,000
	Üst grup	89	3,43	1,31		
Madde 14	Alt grup	89	1,31	0,54	-23,774	,000
	Üst grup	89	4,20	1,01		
Madde 15	Alt grup	89	1,65	0,94	-17,445	,000

	Üst grup	89	4,19	1,00		
Madde 16	Alt grup	89	1,10	0,30	-11,470	,000
	Üst grup	89	2,93	1,48		
Madde 17	Alt grup	89	1,10	0,30	-14,107	,000
	Üst grup	89	3,03	1,26		
Madde 18	Alt grup	89	1,13	0,38	-17,356	,000
	Üst grup	89	3,58	1,28		
Madde 19	Alt grup	89	1,18	0,39	-17,228	,000
	Üst grup	89	3,49	1,21		
Madde 20	Alt grup	89	1,34	0,75	-16,077	,000
	Üst grup	89	3,70	1,16		
Madde 22	Alt grup	89	1,19	0,40	-16,746	,000
	Üst grup	89	3,46	1,22		
Madde 23	Alt grup	89	1,36	0,68	-18,268	,000
	Üst grup	89	4,07	1,22		
Madde 24	Alt grup	89	1,20	0,46	-16,006	,000
	Üst grup	89	3,49	1,27		
Madde 25	Alt grup	89	1,87	1,09	-5,988	,000
	Üst grup	89	3,09	1,59		
Madde 26	Alt grup	89	1,22	0,47	-16,787	,000
	Üst grup	89	3,65	1,28		
Madde 27	Alt grup	89	1,34	0,71	-13,158	,000
	Üst grup	89	3,46	1,35		
Madde 28	Alt grup	89	1,44	0,84	-17,178	,000
	Üst grup	89	4,03	1,15		
Madde 29	Alt grup	89	1,58	1,13	-11,957	,000
	Üst grup	89	3,84	1,38		
Madde 30	Alt grup	89	1,42	0,74	-13,194	,000
	Üst grup	89	3,57	1,36		
Madde 31	Alt grup	89	1,12	0,33	-14,269	,000
	Üst grup	89	3,27	1,38		
Madde 32	Alt grup	89	1,17	0,46	-13,363	,000
	Üst grup	89	3,21	1,37		
Toplam Puan	Alt grup	89	45,74	7,17	-38,753	,000
	Üst grup	89	113,48	14,85		

Tablonun incelenmesi sonucunda ölçeğin hem her bir maddesine hem de toplam puanına ilişkin t değerlerinin tümünün $p < 0,001$ önem düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ölçeğin maddelerinin Türk Dili dersine yönelik tutumlardan yüksek olanlar ile düşük olanları birbirinden ayırt ettiğini göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Türkiye’de öğrenim hayatlarına devam eden üniversite öğrencilerinin Türk Dili dersi tutumlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda deneme ölçeğinde yer alan üç madde (2. maddenin Madde-Toplam puan korelasyon değeri $p < 0,01$ önem düzeyinde anlamsız bulunduğundan, 8 ve 21. maddeler ise “Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyon”ları 0,30’un altında olduğundan) ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin son hâlinde tüm maddelerin Madde-Toplam puan korelasyonlarının $p < 0,01$ önem düzeyinde anlamlı ve ölçekteki bütün maddelerin “Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyon”larının 0,30’un üzerinde olduğu, ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,96 ve KMO örneklem uygunluk katsayısının 0,94 bulunduğu, Bartlett Sphericity testi χ^2 değerinin

anlamli olduğu, tüm maddelerin faktör yükünün 0,60'ın üstünde bulunduğu, ölçeğin hem her bir maddesine hem de toplam puanına ilişkin t değerlerinin tümünün anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bütün bu bulgular dikkate alındığında 32 maddeden 29 maddeye düşen 'Türk Dili Dersi Tutum Ölçeği'nin üniversitelerde okutulan Türk Dili dersine yönelik tutumların ölçülmesinde güvenilir ve geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynaklar

- AKSAN, D. (2000). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ARSLAN, A. (2006). Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum Ölçeği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 24-33.
- AYVAŞIK, H.B. (2000). Kaygı Duyarlılığı İndeksi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 43-57.
- BAĞCI, H. (2007). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatıma Ve Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *TÜBAR*, XXI, 29-61.
- BAĞCI, H. (2007b). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumları İle Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BLOOM, B. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. (çev. Özçelik, D. A.). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2004). *Veri Analiz El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- CEMİLOĞLU, M. (2004). Üniversitelerde Okutulan Türk Dili Dersi İle İlgili Tespitler, Değerlendirmeler ve Öneriler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 173-182.
- DEMİREL, Ö. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- DUATEPE, A. ve ÇİLESİZ, Ş. (1999). Matematik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 45-52.
- EVREKLİ, E., İNEL D., BALIM A., G. ve KESERCİOĞLU T. (2009). Fen Öğretmen Adaylarına Yönelik Yapılandırmacı Yaklaşım Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 6(2), 134-148.
- GÖMLEKSİZ, M. N. (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 185-195.
- HAIR, J. F., ANDERSON, R. E., TAHTAM, R. L. and BLACK, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis (International Fifth Edition)*, USA: Prentice-Hall International Inc.

- HOUSE, J. D. and PRISON S. K. (1998). Student Attitudes and Academic Background as Predictors of Achievement in College English. *Journal of Instructional Media*, 25 (1), 29-43.
- KAPLAN, M. (1998). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KILINÇ, S. ve Salman, S. (2007). Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 23-35.
- KLINE, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. UK: Routledge.
- NAKİBOĞLU, M. A. B. (2008). *Hizmet İşletmelerindeki İlişkisel Pazarlama Uygulamalarının Müşteri Bağlılığı Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZBAY, M. (2009). *Anlama Teknikleri II Dinleme Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- PEHLİVAN, H. (1994). Eğitim Bilimleri Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Bölüme Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 49-53.
- PEHLİVAN, H. and KÖSEOĞLU, P. (2010). The Reliability and Validity Study of the Attitude Scale for Biology Course. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2185-2188.
- PEHLİVAN, H. and KÖSEOĞLU, P. (2011). The Reliability and Validity Study of the Attitude Scale for Physics Course. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 3338-3341.
- SEVER, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TURAN, S. ve Demirel, Ö. (2009). Probleme Dayalı Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Education and Science*, 34(152), 15-29.
- VURAL, H. (2007). Üniversitelerde Okutulan Türk Dili Dersi Üzerine. *Türk Dili-Dil ve Edebiyat Dergisi*, XCIII (669), 496-503.

EK: TÜRK DİLİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1.	Türk Dili dersini seviyorum.					
2.	Türk Dili dersi önemli bir derstir.					
3.	Türk Dili dersi anadil bilinci kazanmamda önemli bir işleve sahiptir.					
4.	Türk Dili dersi almak benim için zaman kaybıdır.					
5.	Türk Dili dersinde öğrendiklerimin ikinci bir dil öğrenmemde fayda sağlayacağını düşünüyorum.					
6.	Türk Dili dersine çalışmak hoşuma gidiyor.					
7.	Türk Dili dersi seçmeli de olsa seçerdim.					
8.	Türk Dili dersi gerekli bir derstir.					
9.	Türk Dili dersine sadece sınıftan geçmek için çalışırım.					
10.	Türk Dili dersi yerine başka ders almak isterdim.					
11.	Türk Dili dersi stresli bir derstir.					
12.	Türk Dili dersi ilgi duyduğum bir derstir.					
13.	Devam mecburiyeti olmasaydı Türk Dili dersine girmezdim.					
14.	Türk Dili dersi konuşma becerimin gelişmesine ve dili sözlü anlatımda doğru ve etkili kullanmama katkı sağlıyor.					
15.	Türk Dili dersi yazılı anlatım becerimin gelişmesine ve yazılı anlatımda dili doğru, akıcı ve etkili kullanmama katkı sağlıyor.					
16.	Türk Dili dersi okuma becerisi ve alışkanlığı edinmeme katkı sağlıyor.					
17.	Türk Dili dersi dinleme ve dinleneni anlama becerimin gelişmesine katkıda bulunuyor.					
18.	Türk Dili dersi okuduğum kitapları tahlil etmemde/daha iyi anlamamda katkı sağlamaktadır.					
19.	Türk Dili dersi bilgileri anlamamda, yorumlamamda, analiz ve sentezlememde katkı sağlamaktadır.					
20.	Türk Dili dersi zorunlu olmasaydı almazdım.					

21.	Türk Dili dersi Türkçenin yapı özelliklerini anlamam açısından önemli bir derstir.					
22.	Türk Dili dersi zor bir derstir.					
23.	Türk Dili dersi Türkçenin köklü, üretken ve zengin bir dil olduğu şuurunu kazanmamda önemli bir işleve sahiptir.					
24.	Türk Dili dersi Türkçenin tarihî geçmişiyle birlikte yeryüzündeki diğer diller arasındaki yerini kavrayabilmemde önemli bir işleve sahiptir.					
25.	Türk Dili dersi üniversite eğitimimden önce verilen anadil eğitimindeki eksikliklerimi tamamlamam için bir fırsattır.					
26.	Türk Dili dersinde işlenen konular ilköğretim ve lisede öğretildiği için bu dersi gereksiz görüyorum.					
27.	Türk Dili dersi kültürel birikimimi anlamamda ve arttırmamda fırsatlar sunan bir derstir.					
28.	Türk Dili dersi topluluk karşısında konuşma becerimin gelişmesini sağlıyor.					
29.	Türk Dili dersi iletişim becerilerimizin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.					